

Yttrande över Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap (SOU 2025:68)

Er beteckning: KN 2025/01284

Inledning

Länsstyrelsen Blekinge (fortsättningsvis Länsstyrelsen) tillstyrker i huvudsak utredningens förslag och ser det som positivt att nya samverkansformer och regler för hur vi i Sverige kan öka förmågan att upprätthålla samhällsviktig verksamhet. Länsstyrelsen har dock några synpunkter och önskemål om förtydliganden av utredningens slutsatser.

2.4 Försörjningsanalyser är viktiga men utformningen av dessa bör omfatta fler aspekter

Länsstyrelsen instämmer i att försörjningsanalys är en viktig del i försörjningsberedskapen men framhåller gärna att frågan om vilka varor och tjänster som ska prioriteras är normativ, och kan inte bara analyseras fram. Bra effekt av försörjningsanalyser förutsätter därför att en allmän prioriteringsordning som utredaren föreslår, tas fram såväl på nationell som regional och lokal nivå.

Länsstyrelsen ser också en risk för "överanalys" om ambitionen är att ta fram detaljerade kvantitativa beskrivningar, med risken att dessa snabbt blir inaktuella. Fokus bör ligga på att identifiera nyckelaktörer och flöden, dessutom inom ramen för ordinarie kontinuitetsplanering snarare än som någon separat process. Värdet av en försörjningsanalys är i många fall snarare så att det underlättar förberedande planering för att hantera bristsituationer, framför att man identifierar åtgärder såsom lagring för att förebygga dem.

2.5.4 Försörjningen av läkemedel och sjukvårdsmateriel

Länsstyrelsen vill framhäva betydelsen av väl planerad samverkan mellan olika aktörer. Utredningen slår mycket riktigt fast betydelsen av att tillgången till sjukvårdsprodukter har en central betydelse för fungerande hälso- och sjukvård. Vårdgivarna består av såväl regioner som kommunala och privata aktörer vilket gör att samordning kring dessa är en förutsättning.

2.6 Målsättningar inom NATO

I utredningens uppdrag ingår att analysera hur Natos arbete med att utveckla resiliensen påverkar försörjningsberedskapen. Utredningen formulerar sedan att krav i och med Nato-medlemskapet inte ändrar den bedömning som gjorts. Det är viktigt att framhålla att vissa krav kan komma påverka försörjningsberedskapen. Exempelvis kravet på att effektivt kunna hantera befolkningsrörelser. I händelse av stora befolkningsrörelser så kommer möjligheten att tillgodose försörjning att förändras.

Länsstyrelsen ser gärna ett mer heltäckande resonemang om hur försörjningskriser ska hanteras.

Utredningen innehåller flera positiva förslag och det är bra att frågan om prioritering tas upp och behandlas. Länsstyrelsen konstaterar dock att utredningen till viss del saknar ett strategiskt resonemang om hur försörjningskriser ska hanteras i Sverige. Fokus på att peka ut en aktör som ska lösa problemet genom att prioritera och "fördela resurser" fångar bara en mindre, och sannolikt mindre viktig del, i förmågan att hantera en försörjningskris. Grunden skulle kunna vara att:

- säkerställa en förmåga till samverkan och ledning på flera nivåer som inbegriper relevanta aktörer och säkerställer en bra lägesbild.
- åtgärder som skapar förutsättningar för en fungerande marknad såsom fungerande transporter, informationsflöde och betalningar
- ha en förmåga till eventuella ingripanden för att reglera marknader såsom ransonering, priskontroller
- i undantagsfall gripa in och styra prioritering

3.6 Länsstyrelsen tillstyrker ett nytt krav i upphandlingslagarna att beakta försörjningsberedskap

Länsstyrelsen tillstyrker ett nytt krav i upphandlingslagarna att beakta försörjningsberedskap. Det förtydligar det krav som ställs i beredskapsförordningen att beakta totalförsvarets krav och breddar det till all offentlig upphandling. Dock bör även upphandlingsförordningarna ses över och göras tydliga.

3.7 Länsstyrelsen tillstyrker ett nytt system för F-avtal

Länsstyrelsen bedömer att det är mycket viktigt att få tydlighet i hur staten ska förhålla sig till de företag som verkar inom det som förr kallades för folkförsörjningen, som inte i första hand levererar till det allmänna. Länsstyrelsen delar också utredarens syn att avtalsformen är lämplig. Länsstyrelsen tillstyrker därför förslaget om inrättande av F-avtal. Vissa frågetecken kvarstår såsom hur man ska utse dessa företag, kopplingen till försörjning av dessa företag, och om flera myndigheter kan teckna F-avtal med samma koncern för olika ändamål. Samordning kommer vara viktigt och det skulle kunna vara lämpligt att den myndighet som avser teckna ett F-avtal i förväg anmäler sin avsikt till Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB), om de får uppdrag att ha översikt över avtal.

Länsstyrelsen konstaterar vidare att det finns företag som bara verkar lokalt men som är viktiga där de verkar. Länsstyrelsen anser därför att det bör vara möjligt för kommuner att, i samråd med berörd länsstyrelse, teckna F-avtal.

3.7.3 Länsstyrelsen tillstyrker MSB:s nya uppgifter men ställer sig tveksam till resonemangen om omfördelning av resurser

Länsstyrelsen anser att det är rimligt att det finns en myndighet som har översikt över avtal och att MSB kan vara lämplig därvidlag. Vidare ser Länsstyrelsen ett stort behov av att MSB, i samverkan med relevanta aktörer, tar fram tydligare planeringsantaganden vad avser prioriteringar i linje med vad utredaren föreslår.

Länsstyrelsen ställer sig dock tveksam till utredarens vidare resonemang om att en myndighet (MSB) i förlängningen ska ha ett öppet mandat att "omfördela" resurser i samhället, såväl allmänna som privata.

Länsstyrelsen ser att möjligheten kan behöva finnas i extrema fall. För det första bör dock en sådan omfördelning, om den ska göras, tillfalla regeringen i kraft av dess grundlagsfästa uppgift att styra riket. MSB har en viktig uppgift att stödja regeringen, och att som andra myndigheter genomföra regeringens politik, men bör inte överta dess uppgifter. Om förbindelsen med regeringen bryts i någon del av landet tillfaller uppgiften civilområdesansvarig länsstyrelse, eller länsstyrelse. För det andra torde det vara extremt ovanligt att staten griper in i försörjningsflöden för att omfördela resurser. Givet komplexiteten i försörjningskedjor kan det få oöverskådliga effekter. För det tredje. I en situation med omfattande resursbrist på flera områden är det osannolikt att en sådan omfördelning rent praktiskt låter sig göras av en myndighet.

Den uppgift som utredaren konkret föreslår, att på förfrågan från offentliga och privata aktörer bistå med bedömningar över prioriteringar och fördelning är däremot lämplig, i synnerhet om den kan utgå från av regeringen angivna prioriteringar.

3.7.8 Sekretess

Länsstyrelsen tillstyrker i princip utredningens förslag om sekretess beträffande F-avtal men ställer sig ändå frågande om det är möjligt att generellt hävda att samtliga F-avtal kommer att innehålla känsliga uppgifter som gör att Offentlighets- och Sekretesslagen (2009:400) är tillämplig.

4 Länsstyrelsen ser fortfarande behov av en särskilt organiserad byggnads- och reparationsberedskap

Den ökade komplexiteten i byggbranschen kan sägas öka behovet av att nyttja branschens expertis i att leda och prioritera bygg- och reparationsverksamhet i höjd beredskap.

Länsstyrelsen ser behov av ett centralt kansli och ser positivt på att ett sådant inrättas men anser att Boverket, som har en närmare relation till Byggbranschen, möjligen bör övervägas som huvudman. Detta kansli bör kompletteras med ett tydligt uppdrag till aktörer med regional förankring, såsom civilområdesansvariga länsstyrelser, länsstyrelser eller Trafikverket, att i samverkan med byggbranschen organisera en förmåga att leda och prioritera tillgängliga resurser för bygg och reparation i händelse av höjd beredskap. Boverket skulle då teckna huvudavtal med större entreprenörsföretag som sedan följs upp av avtal inom varje civilområde och/eller län (ex i

form av ett F-avtal) som reglerar företagens beredskap, förberedelser och verksamheten under höjd beredskap.

7 Länsstyrelsen ser behov av resursförstärkning för byggnads- och reparationsberedskap och för stöd till kommunerna

Länsstyrelsen ser ett ökat behov hos samtliga länsstyrelser att utöka stödet till kommuner vad avser försörjningsberedskap. Det gäller dels i utförandet av försörjningsanalyser, som i många fall bygger på informationsinhämtning från kommuner som går via länsstyrelserna. Det gäller också stöd i hur kommuner ska teckna avtal och, enligt Länsstyrelsens förslag, lokala F-avtal.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av Länsråd Helena Morgonsköld med beredskapshandläggare Krister Hellström som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift